

# **VOJAŠKI VIHARNIKI NA SMUČEH SO PREVIHARILI VOJNE VIHRE**

Pripravil Aleš Guček, ZVGS  
april 2017

Opremljanje vojakov s smučmi je pomenilo nov način vojskovanja, ki se je tako preselilo tudi v zimo. Švedski zgodovinar smučanja Gøsta Berg piše, da so bili švedski vojaki v sredi 16. stoletja opremljeni s smučmi zaradi obrambe proti Rusiji. 4.000 švedskih vojakov na smučeh je tvorilo živi zid proti agresiji Rusije. Jakob de la Gardia je vodil švedske vojake smučarje v borbi proti Rusom.

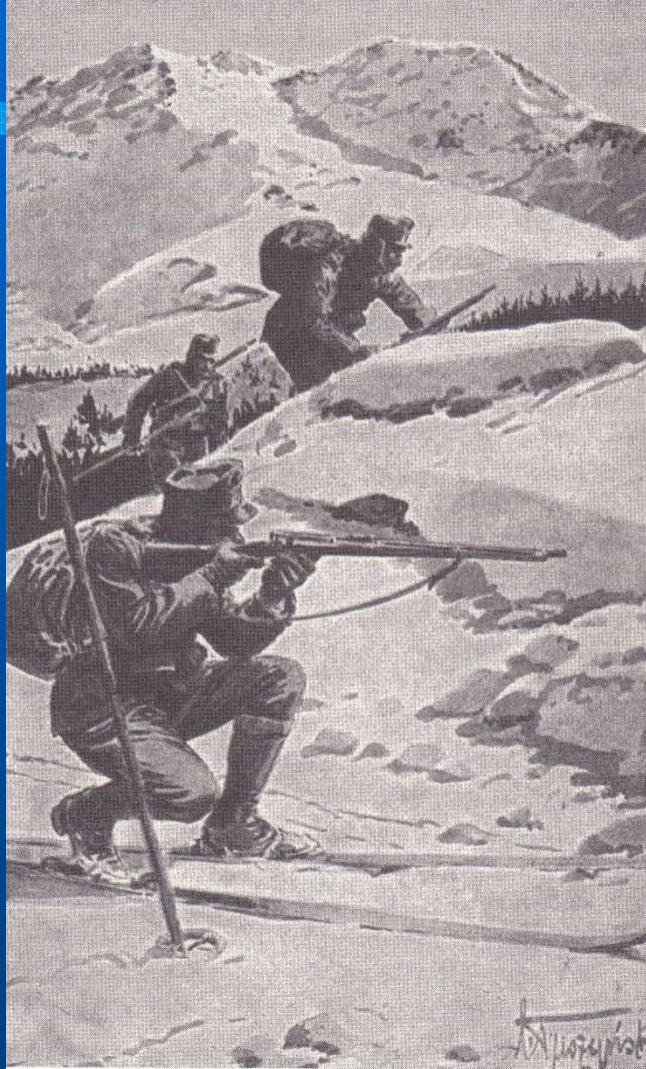
Naj spomnim na tridesetletno vojno (1618-1648), ko so švedski vojaki zopet uporabljali smuči. Švedski zgodovinar Artur Zettersten je leta 1939 v anale På skidor (Na smučkah) napisal tezo Jugoslaviska skidor (Jugoslovanska smučka), v kateri trdi, da so najverjetneje Bločani naleteli s habsburško vojsko na švedske vojake in po končani vojni zanesli domov vedenje o smučkah in smučanju. Etnograf dr. Boris Orel je to tezo dokumentirano ovrgel (Bloške smuči, SAZU, 1964).

Habsburški vojaki so pa res smučanje švedskih vojakov okusili in izšel je neki vojaški dokument o rabi smuči za potrebe vojske. Do praktične rabe ni prišlo vse do leta 1892 (Toni Schruf in Max Kleinoschegg, Mürrzschlag, Zgornja Štajerska, Avstrija).



Rusko-japonska vojna 1904-1905 zaradi Mandžurije in Koreje. Ruski imperij je doživel velik sramotni poraz proti Japonskemu cesarstvu. Na sliki: Ruski carski vojaki so se pozimi borili tudi na smučeh in vozili nazaj v tabore ranjene sovojščake na provizoričnih reševalnih napravah iz smučí.

# Prva svetovna vojna 1914-1918



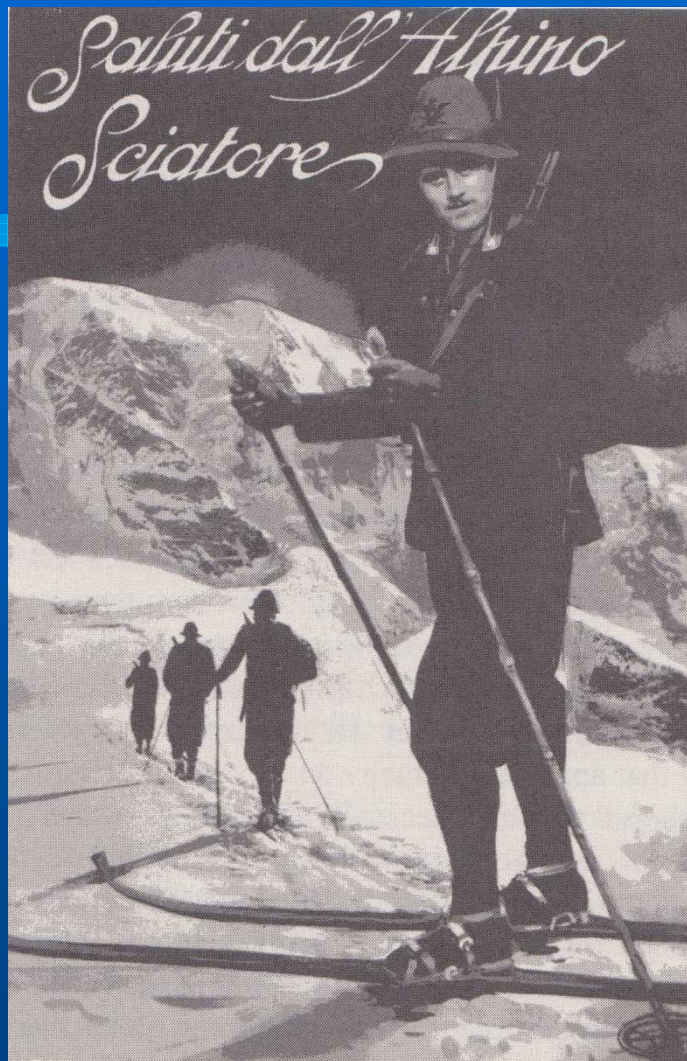
Avstroogrski vojaki med napadom  
na bojišču v Karpatih, 1915.



Nemška patrola na opazovanju o premikih sovražnikov (1915). Vojaki so bili oblečeni v „normalne“ vojaške obleke. Maskirni plašči so se pojavili kasneje, pa še to ne v vseh smučarskih enotah po Evropi in Rusiji.



Nemški vojaki so padli v hribih v francosko zasedo, ki jih je presnetila. Padlo je veliko število Nemcev (Vogezi, 1915).



Zanimivost je bila, da so številne vojske natiskale razglednice z vojaškimi motivi, tudi smučarskimi, ki so jih vojaki s fronte pošiljali domov. Na sliki italijanski „alpini“ na pohodu v visokogorju, 1915.

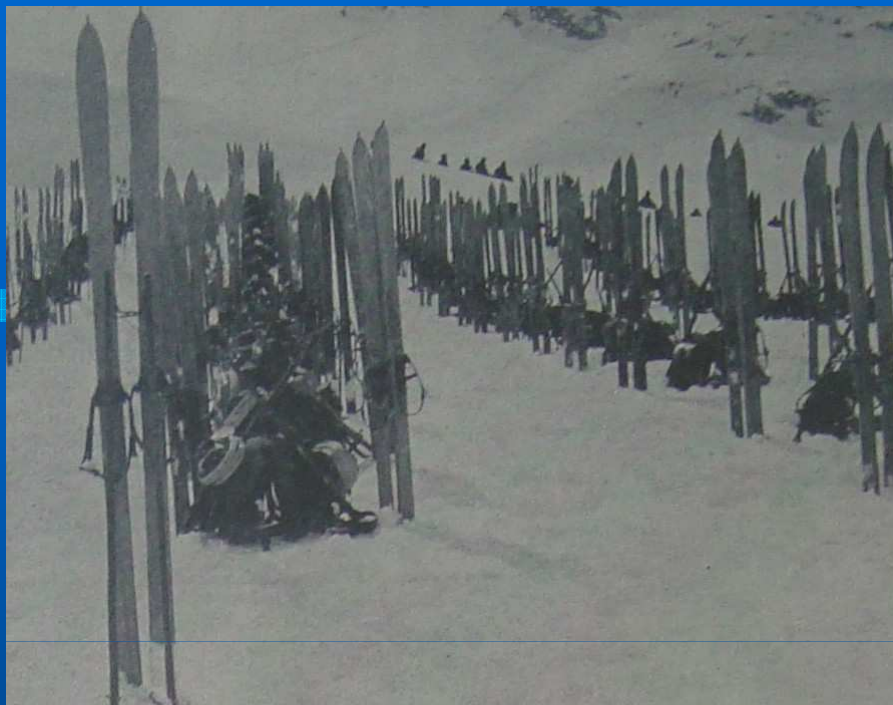


Nemška velikonočna razglednica z vojakom s puško. Nekje blizu je moral biti nemški tabor, ker vojak nima nahrantika, torej so se vkopali. Vojak opazuje, če so izstrelki iz topov zadevali cilje, 1915.



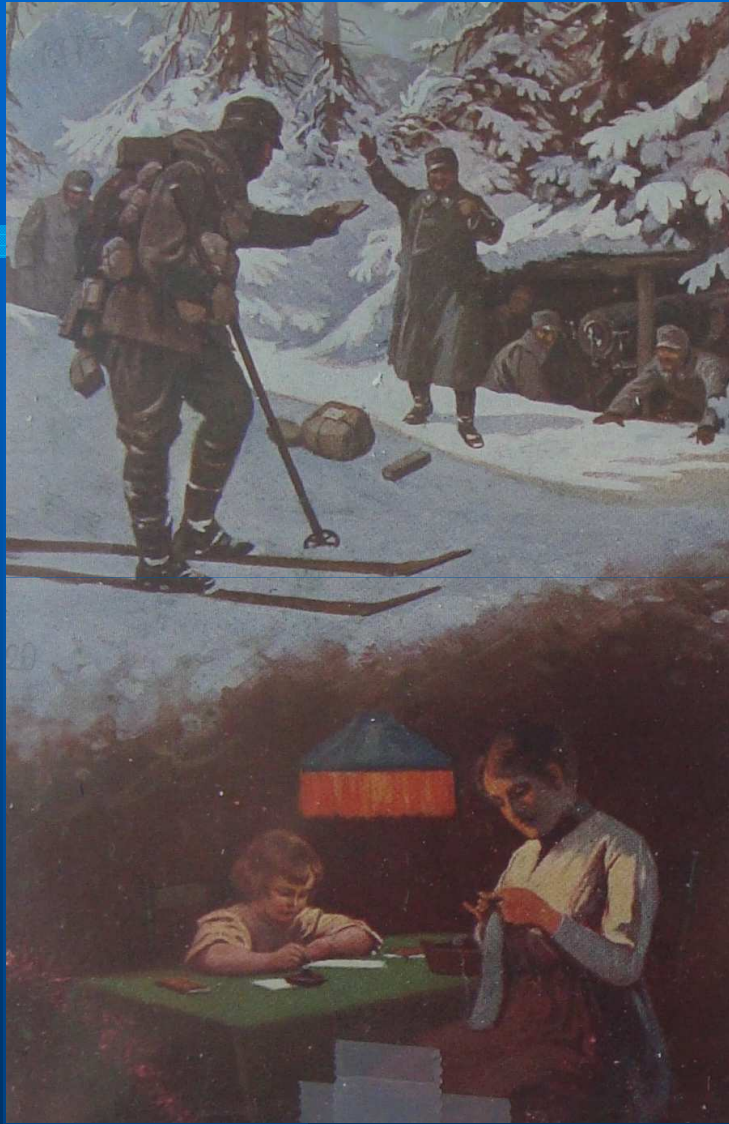


Francoski vojaki 157. polka med vojno v smučarski šoli. Francozi so imeli taktar navado lepiti znamke na razglednicah kar na fotografijo, da je bilo več prostora za pisanje, 1915.



Na sliki švicarski pešadijski polk IV/56 v hribih, kjer so leta 1916 postavili bivake.

Mala nevtralna Švica je bila in je še danes zelo vojaško naravnana. Naj spomnim, da so morali Švicarji po končanem šestmesečnem služenju vojaškega roka vsako leto na štiri tedenske vaje. Uniforme in ročno orožje so hranili kar doma in ga morali negovati. Ker so v šolah za rezerve oficirje služili vojaški rok deset mesecev, so mi pravili, da so se na „štelungi“ delali „bebce“, da bi služili navadni rok šestih mesecev. Pa še posebne dodatne vaje so imeli za vodenje vojakov. Za šolo oficirjev so največkrat določili univerzitetno izobražene Švicarje. Poleg še drugih, je bil tudi to dodatni razlog, da veliko Švicarjev ni šlo na univerzo. Navedeno ni izmišljotina. To so mi pravili Švicarji, ko sem poleti kot študent delal v projektivnem biroju.

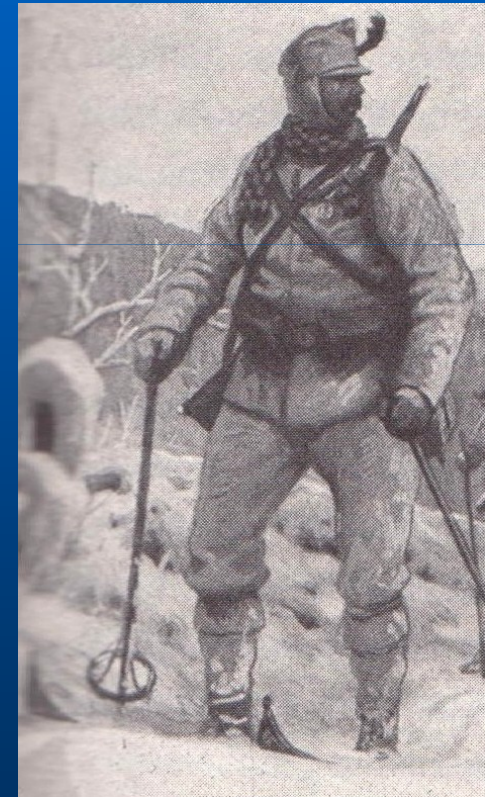


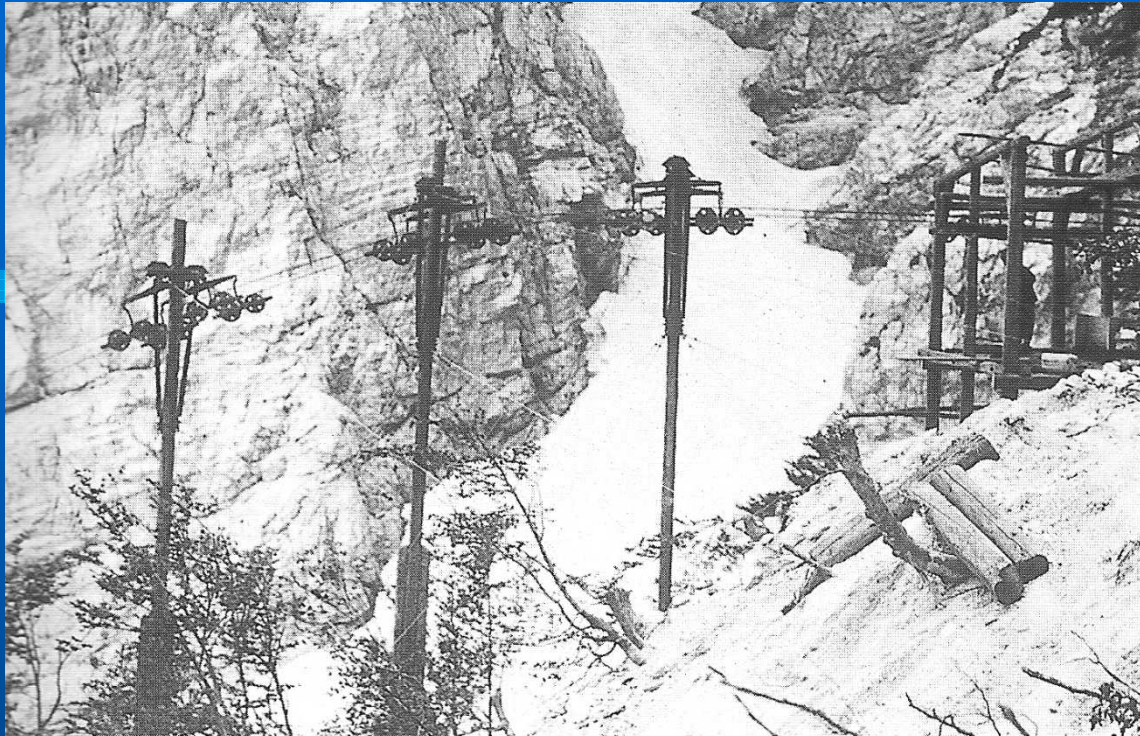
Ko ni bilo mogoče drugače, so vojaški „poštarji“ raznašali na položaje vojakov pisma in pakete, ki so jih poslali domači. Vsako pismo ali paket jih je povezal v mislih z domačimi (Avstro-Ogrska, 1916).



Pa zopet obujam smučanje po starem, ki je tako priljubljeno med Slovenci. Brane Tavčar, član smučarjev po starem Rovtarji iz Škofje Loke, je naročil izdelavo avtroogrslе uniforme in čevljev. Opremil se je še z na novo narejenim telečnjakom in pa nam starejšim tako znanim „Brotsack“ (naramna vrečka za kruh – komis).

Najbolj običajna smučarska  
oprema vojakov med 1.  
svetovno vojno: smuči, vezi,  
obleka, palice, telečnjak ...





Avstro-ogrška vojska je leta 1916 zgradila ozkotirno železnico od Bohinjska Bistrice do malo pod slapom Savica. Nato so zgradili tovorno žicnico z več odseki, da so dosegli soško fronto. Na levi je žičnica na Planini na Prodih. Desno pa „Aufzug 2“ pod postajo „Felswand“. Z žičnico so vozili predvsem vojaško opremo in nazaj iz Soške doline padle vojake za pokop. Vožnja vojakov je bila zaradi varnosti prepovedana. A sila polomi vozove, da so tudi to storili (na sliki desno). Zanimivo, da so bile žičnice v sklopu železnic. V Sloveniji je še danes tako na Ministrstvu za promet.



Rusko-finska vojna se je začela leta 1939, ko so sovjetske številne brigade vdrle na ozemlje Finske. Finci so imeli bele maskirne obleke, bili zelo gibljivi na smučeh in kljub manjšemu številu vojakov povzročile veliko porazov Stalinovim vojakom.



Finski vojaki so uporabljali severne jelene, da so na čolnih vozilih za vojake hrano, šotore, pa tudi municijo. Če je zmanjkalo „provijanta“, so imeli Fini severne jelene za potolažitev želodčkov.





Finski vojaki v belih maskirnih oblačilih so se priplazili do sovjetskih vojakov v temnih oblačilih. Ne da bi iztsrelili en sam patron so v borbi prsi na prsi potolkli Ruse.



Znana je bila nočna „bitka“ na Finskem v izjemnem mrazu po 20 stopinj celzija. Sovjetska brigada se je utaborila v gozdu. Nabrali so dračje in veje in se gregli ob ognjih. Niso pričakovali napada Fincev. Vsega nekaj sto Fincev se je čez dan približalo sovražnikovemu taboru. Ko je padla noč, so na smučeh v raztrgani koloni na smučeh križarili okoli premrlih Rusov. Vsake toliko časa je posameznik izstrelil strel iz puške. Zjutraj je finski poveljnik z nekaj vojaki z belo zastavo prišel v rusko taborišče in predlagal ruskemu generalu, da se preda, ker so obkoljeni. General je videl svoje premrle in utrujene vojake in se predal. Ko so prišli po ujetnike maloštevilni finski vojaki, je prepozno sprevidel prevaro.



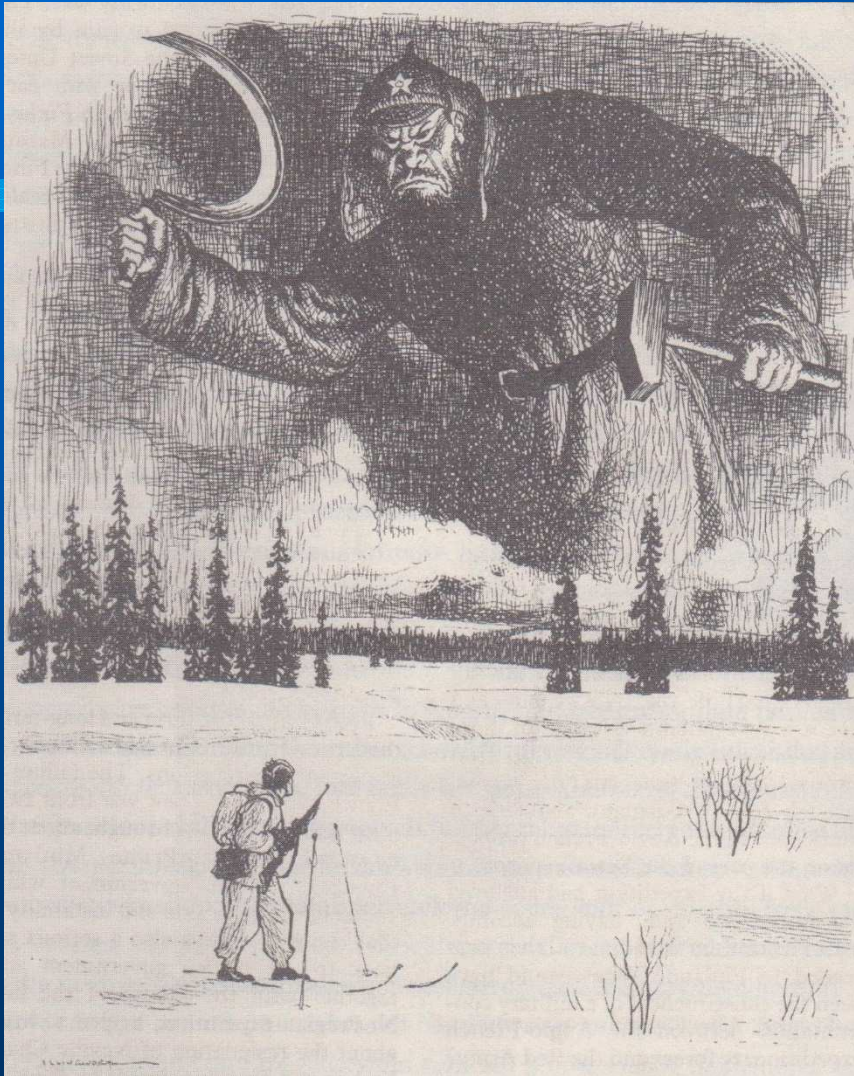
Nemci so okupirali Norveško 9. aprila 1940, kljub temu, da je Norveška že prej razglasila nevtralnost. Quisling je prevzel oblast v Norveški in se takoj priključil nacistični Nemčiji. Norveški vojaki aprila 1940.



2. svetovna vojna se je začela. Francosko Ministrstvo za vojno je leta 1940 objavilo plakat, na katerem je vabilo mlade v vojaške gorniške enote.



Nemška vojska je organizirala na Finskem propagandno smučarsko tekmo. Nastopili so Nemci in tudi Finci, ki so jih priključili nemški vojski. Na sliki Finec Erik Aikala. Norveški skakalci niso hoteli sodelovati na podobni tekmi na Norveškem, zato so jih strpali v taborišče. Med temi je bil tudi svetovno znani Birger Ruud.



Skica, ki opozarja vojaške sile zahoda na nevarnost sovjetske vojske, ki grozi vojakom, ki niso pristopili ali v sovjetsko, nemško ali italijansko vojsko. Sovjetska zveza in Tretji Rajh sta podpisala pakt o nenapadanju. Motiv je bil narisani 21. februarja 1940. Sovjetski vojak ima zabavljivo srp v desni in kladivo v levi roki, na čeladi pa rdečo zvezdo. Smrt vojaku. Pod sliko piše: Obuditev biblijske zgodbe o Davidu in Goljatu.



Nemški vojaki so doživeli na ruski fronti pozimi 1941-1942 pravo sibirsko zimo z obilico snega. Vojaški vrh si je izmislil parolo Smuči za fronto (Schier für die Front, tudi enak naslov knjige Gerd Falknerja, direktorja Smučarskega muzeja Smučarske zveze Nemčije) in vplivali na Nemce, da so predajali smuči za vojake v Rusiji. Kljub temu, da so poudarili zbiranje običajnih alpskih smuči, so ljudje tja nosili tudi skakalne in tekaške smuči. Celo otroških ni bilo malo. Število zbranih smuči, nametanih v skladišča je bilo okoli 1,5 milijona parov.



Od zbranih smuči, so jih na kamione naložili okoli 120.000 parov in jih poslali na vzhodno fronto. Bile pa so neuporabne, ker vezi niso ustrezale vojaškim čevljem, poleg tega ni bilo možno prilagoditi vezi glede na velikost čevljev. Tako so tam ostale neuporabne, pa tudi tiste v skladiščih v Nemčiji so propadle. Kakšna škoda za muzejske zbirke.





Izjemna nemška alpska tekmovalka Christl Cranz je bila 12 krat svetovna prvakinja in zmagovalka v alpski kombinaciji na prvih olimpijskih igrah v alpskem smučanju leta 1936 v Garmisch-Partenkirchnu. Takrat je štela le kombinacija v smuku in slalomu in ne v posamezni disciplini. Ob izbruhu 2. svetovne vojne je bila zagrizena nacistka in je veliko pripomogla k pozivu ljudem za zbiranje smuči za fronto. Na sliki Christl Cranz na olimpijskih igrah na tekmi v slalomu in njen portret.



Nemška vojska je razvila „sibirsko“ vojaško obutev po hudi zimi 1941-1942. Čevlji pa so bili primerni le za hojo, ne pa za uporabo med smučanjem (desno). Levo zimski čevelj, v katerega je vojak vtaknil običajni čevelj. Topli čevelj je bil pritrjen v vez na smučki.

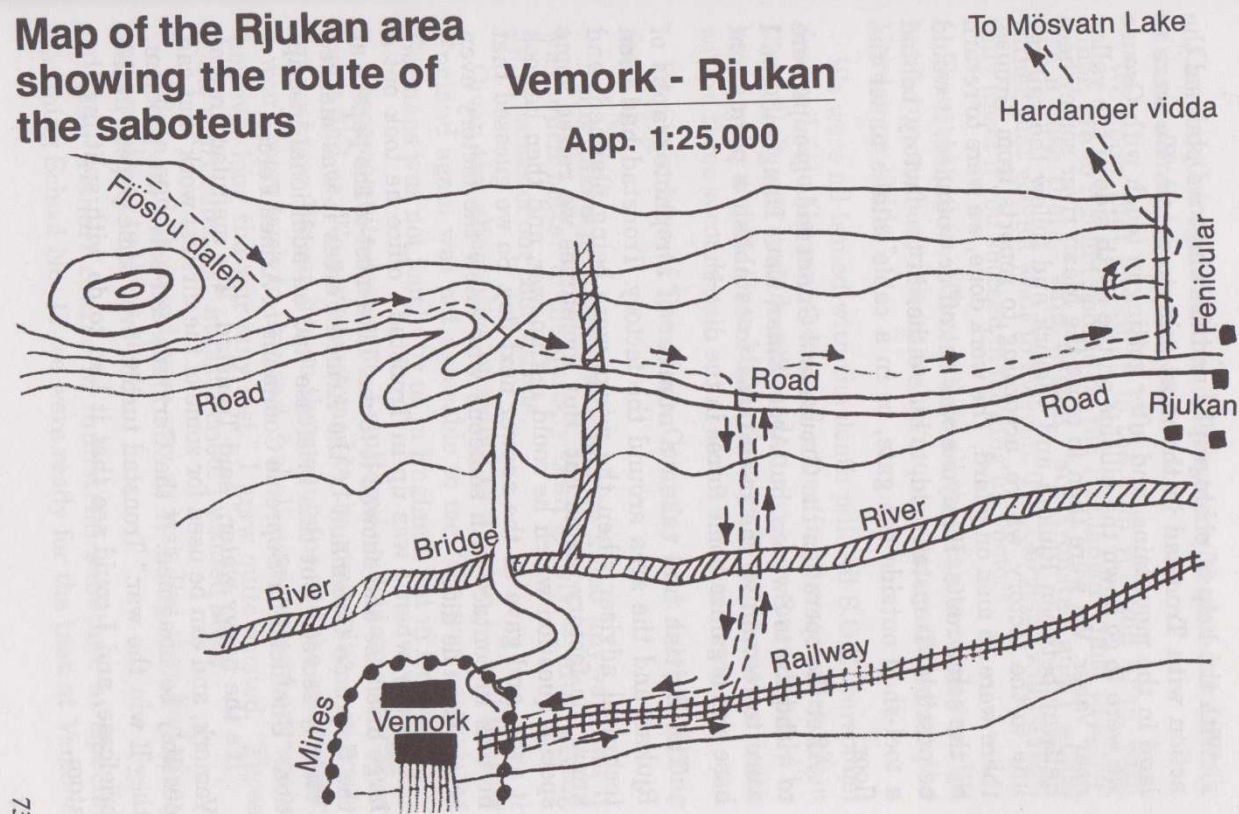


Nemci so izbrali divjo in pozimi izjemno mrzlo nenaseljeno norveško planoto Hardanger Vidda, da so na območju Rjukan zgradili dobro zastraženo tovarno atomske vode (norv. in nem.: Atomfabrik).

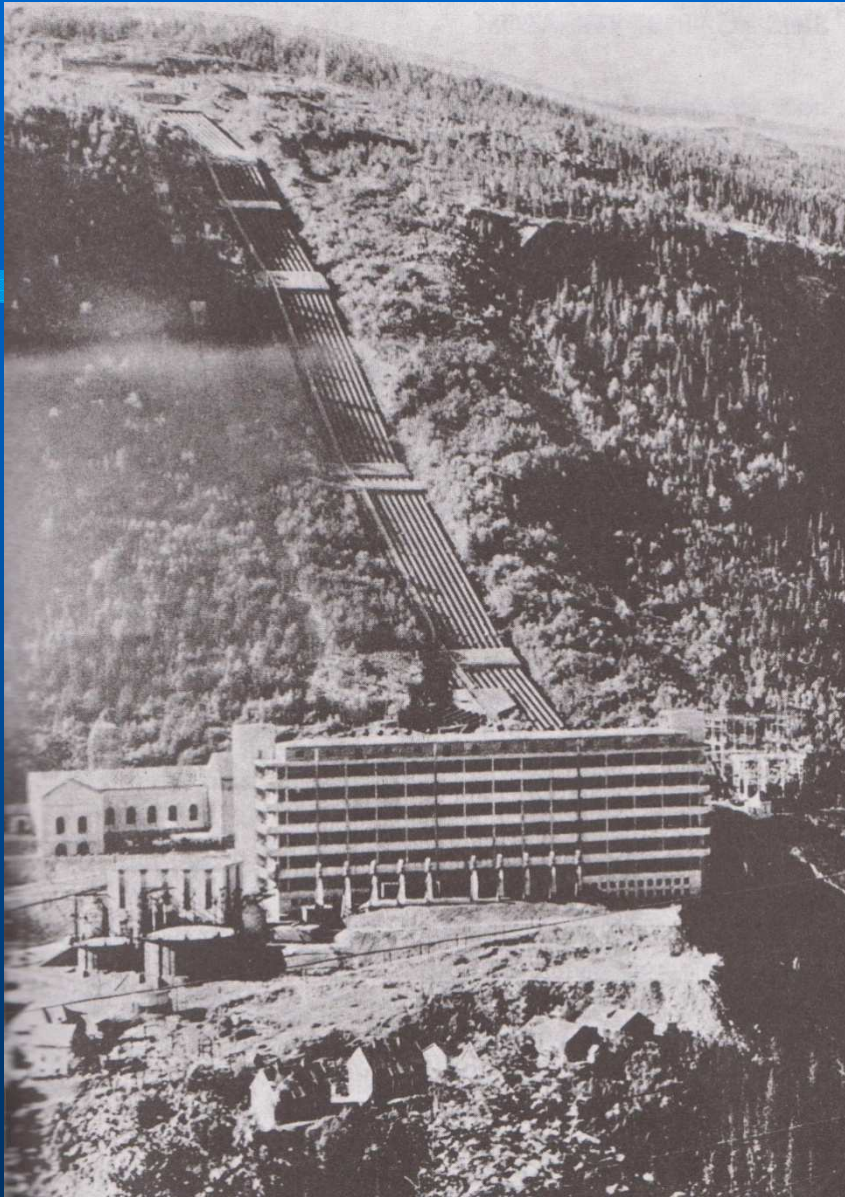
Map of the Rjukan area  
showing the route of  
the saboteurs

Vemork - Rjukan

App. 1:25,000



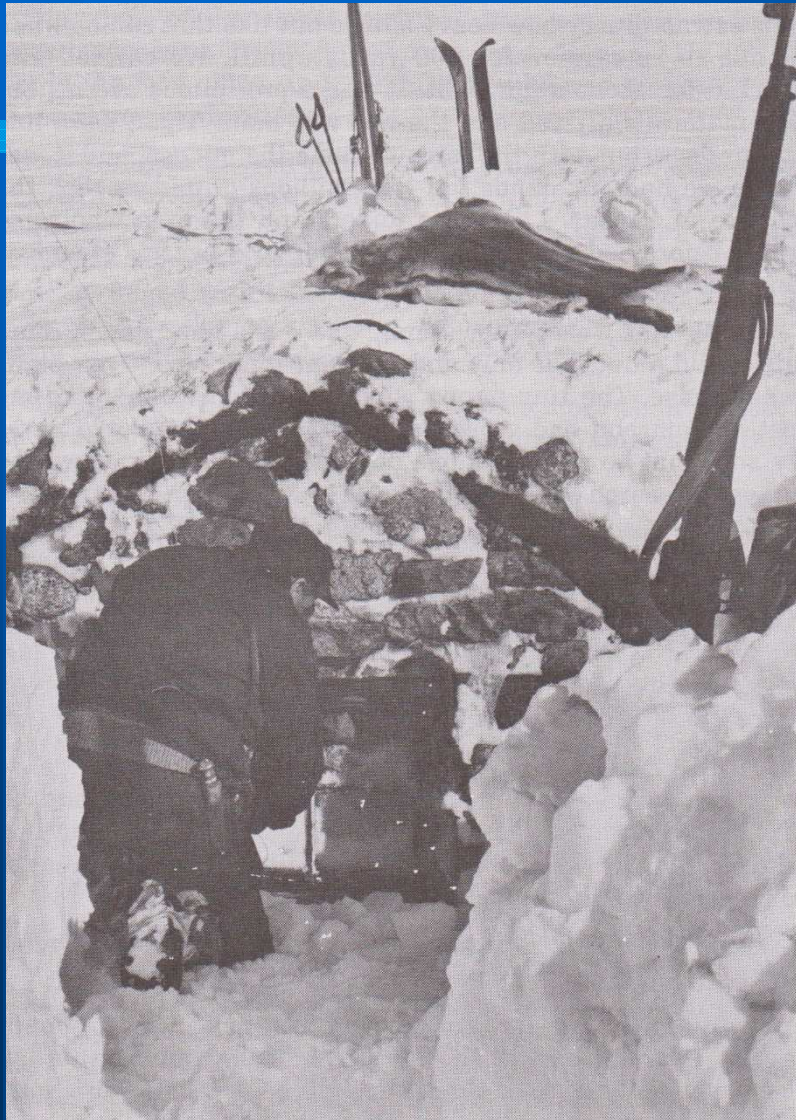
Podrobnejša skica atomske tovarne, kjer naj bi Nemci s proizvodnjo težke vode naredili atomsko bombo.



Fotografija atomske tovarne na območju Rjukana, Hardanger Vidda, Norveška.



Norvežani Jens-Anton Poulsson (24 let), Knut Haugland iz Rjukana, Claus Helberg in Arne Kjelstrup (29 let) so se 18. oktobra 1942 odpravili proti atomski tovarni. Premikali so se ponoči in tudi podnevi, ko jih je krilo močno sneženje. S seboj so vlekli angleški eksploziv, ki so ga dobili iz Halifaxa. Bele maskirne plašče so naredili iz padal.



Zaradi izjemno surovih zimskih pogojev Nemci niti malo niso pomislili, da je možno, da bi saboterji napadli tovarno. A Norvežani, vajeni polarnih odprav na smučeh v bele puščave, preživetja v ostri zimi, so z nadčloveškimi napori napredovali proti Rjukanu. Med potjo so prespali v pozimi zapuščenih lovskih kolibah. Neopaženi so prišli v samo tovarno, namestili eksploziv in tovarna je šla v zrak. Nikoli več je Nemci niso obnovili zaradi težav pri gradnji in nevarnosti ponovne sabotaže.



Francoska vojska je leta 1945 v Alpe d'Huez organizirala prvi povojni „šampionat“ v smučanju.



**S starim slovenskim  
smučarskim pozdravom**

**SMUK !**